

JUSTITSMINISTERIET

Dato: 11. april 2025
Kontor: Politikontoret
Sagsbeh: Christian Terp Møller
Sagsnr.: 2024-04925
Dok.: 3686262

Høringsnotat om forslag til lov om ændring af retsplejeloven (Genetisk slægtsforskning som efterforskningsmiddel i politiet)

Indhold

1. Høringen	2
1.1. Høringsperiode	2
1.2. Hørte myndigheder og organisationer mv.	2
2. Høringssvarene.....	5
2.1. Generelle bemærkninger til lovforslaget	5
2.2. Betingelser for at kunne anvende genetisk slægtsforskning.....	7
2.3. Krav til kommercielle dna-baseret databaser	9
2.4. Legalitetskontrol.....	11
2.5. Forholdet til retshåndhævelsesloven og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.....	14
2.6. Øvrigt.....	17
3. Lovforslaget i forhold til lovudkastet.....	17

1. Høringen

1.1. Høringsperiode

Et udkast til forslag til lov om ændring af retsplejeloven (Genetisk slægtsforskning som efterforskningsmiddel i politiet) har i perioden fra den 6. marts 2025 til den 2. april 2025 (28 dage) været sendt i høring hos en række myndigheder og organisationer mv.

Udkastet til lovforslag blev den 6. marts 2025 endvidere sendt til Folketingets Retsudvalg til orientering. Herudover blev udkast til lovforslag offentliggjort på Høringsportalen den 6. marts 2025.

1.2. Hørte myndigheder og organisationer mv.

Nedenfor følger en alfabetisk oversigt over hørte myndigheder og organisationer m.v.

Ud for hver høringspart er det ved afkrydsning angivet, om der er modtaget høringssvar, og om høringsparten i givet fald har haft bemærkninger til udkastet til lovforslag.

Oversigten omfatter herudover interessenter, som ikke er blandt de hørte myndigheder, organisationer m.v., men på egen foranledning har sendt bemærkninger til udkastet til lovforslag. Sådanne interessenter er i oversigten markeret med *.

Høringspart	Høringssvar modtaget	Bemærkninger	Ingen bemærkninger
Aarhus Universitet (Juridisk Institut)			
Akademikerne			
Advokatrådet	x	x	
Advokatsamfundet			
Amnesty International			
AmiAmi			
Center mod Menneskehandel			
Center for Voldtægtsofre i København, Aarhus, Odense, Aalborg, Herning, Kolding,			

Hillerød, Holbæk og Nykøbing Falster			
Copenhagen Business School (CBS) – CBS LAW			
Danmarks Jurist- og Økonomforbund			
Danmarks Veteraner			
Danner			
Danske Advokater	x	x	
Dansk Detail			
Dansk Erhverv			
Dansk Kvindesamfund			
Danske Regioner	x		x
Dansk Røde Kors			
Dansk Selskab for Retsmedicin			
Dansk Socialrådgiverforening			
Dataetisk råd	x	x	
Datatilsynet	x	x	
Den Danske Dommerforening	x	x	
Den Danske Helsinki-Komité for Menneskerettigheder			
Det Kriminalpræventive Råd			
DI			
Direktoratet for Kriminalforsorgen			
Dommerfuldmægtigforeningen			
Domstolenes Tjenetemandsförening			
Fagbevægelses Hovedorganisation			
Foreningen af Offentlige Anklagere			
Fængselsforbundet			
Gadejuristen			
HK Landsklubben Danmarks Domstole	x		x
HK Landsklubben Politiet og Anklagemyndigheden			
Hjælp Voldsofre	x	x	

Institut for Menneskerettigheder	x	x	
Joan-Søstrene	x	x	
Justitia	x	x	
KFUKs social arbejde			
Kommunernes Landsforening (KL)	x		x
Kompetencecenter Prostitution			
Kraka			
Kriminalforsorgsforeningen			
Kvinderådet			
Kvinfo			
Københavns Retshjælp			
Københavns Universitet (Det Juridiske Fakultet)			
Københavns Universitet – Retsmedicinsk Institut – Retsgenetisk afdeling*	x	x	
Landsforeningen af Forsvarsadvokater	x	x	
Landsforeningen for Voldsramte Kvinder			
Landsforeningen KRIM			
Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK)			
Landsorganisationen mod seksuelle overgreb			
Lev Uden Vold			
Offerrådgivningen i Danmark			
Politidirektørforeningen			
Politiforbundet			
Reden i København, Aarhus, Odense og Aalborg			
Reden International			
Retspolitisk Forening			
Rådet for Digital Sikkerhed			
Samtlige byretter	x	x	
Seksualpolitisk Forum			
Sexarbejdernes Interesseorganisation			

Syddansk Universitet (Samfundsvidenskabelige Fakultet)			
Ålborg Universitet (Juridisk Institut)			
Østre Landsret	x	x	
Vestre Landsret	x	x	
Sø- og Handelsretten			

2. Høringssvarene

Nedenfor er gengivet de væsentligste punkter i de modtagne høringssvar. Justitsministeriets bemærkninger til høringssvarene, herunder om der er foretaget ændringer i anledning af høringssvarene, er skrevet med kursiv.

Under pkt. 3 er det opsummeret, hvilke ændringer der er foretaget i forhold til det udkast, som har været i offentlig høring.

Samtlige høringssvar er vedlagt særskilt.

2.1. Generelle bemærkninger til lovforslaget

Advokatrådet og Landsforeningen af Forsvarsadvokater anser det for positivt, at der skabes et sikkert hjemmelsgrundlag, ligesom man kan tilslutte sig ønsket om effektive efterforskningsskridt.

Dataetisk Råd ser flere potentielle fordele ved lovforslaget, som især kan bidrage til øget retfærdighed. Samtidig peger rådet på nogle centrale dataetiske udfordringer ved lovforslaget, herunder indgreb i borgernes selvbestemmelse og privatliv. Generelt opfatter rådet dog, at flere centrale elementer af lovforslaget ikke er tilstrækkeligt belyst. Det gælder både spørgsmål, som kan tale for og imod lovforslaget.

Dataetisk Råd finder derfor hverken at kunne udtale sig for eller imod lovforslaget, men anbefaler, at de uafklarede områder afdækkes og medtages i den endelige samlede vurdering i forbindelse med Folketingets behandling af lovforslaget.

Danske Advokater anerkender, at genetisk slægtsforskning kan være et værdifuldt redskab i efterforskningen af særligt alvorlige forbrydelser, hvor traditionelle metoder ikke er tilstrækkelige til at bringe gerningspersoner for

retten. Danske Advokater anser det i den forbindelse for afgørende, at der udvises særlig forsigtighed og grundighed, når nye teknologier eller efterforskningsværktøjer, såsom genetisk slægtsforskning, tages i brug.

Datatilsynet anerkender det samfundsmæssige behov for, at politiet – med henblik på at sikre, at flere gerningspersoner bliver draget til ansvar for deres alvorlige forbrydelser – får adgang til at anvende værktøjer til opklaring af sager, som nye metoder, teknologier m.v. giver mulighed for.

Institut for Menneskerettigheder bemærker, at bekæmpelse af terrorisme og alvorlig kriminalitet er af særdeles stor væsentlighed, og at det er nødvendigt, at politiet har de fornødne redskaber til at bekæmpe det – men dette skal naturligvis ske inden for rammerne af Danmarks internationale forpligtelser og være underlagt betryggende retssikkerhedsmæssige garantier.

Joan-Søstrene kan hilse forslaget velkomment. Joan-Søstrene bemærker, at lovændringen forhåbentlig vil bidrage til, at flere ofre kan opnå den ønskede retfærdighed ved, at gerningspersonen straffes og samtidigt bidrage til at mindske antallet af serievoldtægter.

Hjælp Voldsofre støtter det fremsatte lovforslag fuldt ud. Hjælp Voldsofre fremhæver, at de ville finde det mærkværdigt, hvis man ikke også ved arbejdet med at opklare alvorlige forbrydelser skulle benytte sig af de teknologiske muligheder, som udviklingen i vores samfund byder på.

Justitsministeriet har noteret sig høringsparternes anerkendelse af, at genetisk slægtsforskning kan være et effektivt middel til efterforskningen af meget alvorlige forbrydelser samt vigtigheden heraf. Justitsministeriet har desuden noteret sig, at en række høringsparter fremhæver, at politiets anvendelse af genetisk slægtsforskning som efterforskningsmiddel bør ske inden for betryggende rammer.

Som det fremgår af pkt. 1 i lovforslagets almindelige bemærkninger, ønsker regeringen, at politiet skal benytte de værktøjer til opklaring af sager, som nye metoder, teknologier mv. giver mulighed for, og at erfaringer fra udlandet har vist, at genetisk slægtsforskning ved brug af en dna-baseret slægtsforskningsdatabase kan være et effektivt redskab til at opklare meget alvorlige forbrydelser, som ikke har kunnet opklares ved brug af andre efterforskningsmetoder, herunder ved at søge i politiets eget dna-register.

Som det også fremgår af pkt. 1 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, er det i den forbindelse centralt for regeringen, at politiets anvendelse af genetisk slægtsforskning ved brug af en dna-baseret slægtsforskningsdata-base er reguleret af en særskilt retlig ramme, som sikrer, at det kun sker i sager, hvor den samfundsmæssige interesse i at anvende oplysninger fra en kommerciel dna-baseret slægtsforskningsdatabase overstiger hensynet til privatlivets fred.

Det er på denne baggrund lagt op til, at der indsættes en ny bestemmelse i retsplejeloven, der regulerer politiets sammenligning af oplysninger om dna fra et dna-spor med oplysninger fra en dna-baseret slægtsforskningsdatabase som et efterforskningsmiddel i dansk politi. Hermed får politiet klare rammer for anvendelsen af genetisk slægtsforskning.

2.2. Betingelser for at kunne anvende genetisk slægtsforskning

Advokatrådet og **Landsforeningen af Forsvarsadvokater** opfordrer til, at det af retssikkerhedsmæssige grunde præcises, hvad der menes med ”eller en overtrædelse af straffeloven af særdeles alvorlig karakter”. Advokatrådet og Landsforeningen af Forsvarsadvokater finder formuleringen retssikkerhedsmæssig betænkelig, dels fordi det bliver tilfældigt i de enkelte politikredse og fra sag til sag, hvordan politiets vurdering falder ud, og dels fordi det medfører, at befolkningen ikke er oplyste om, hvilke lovovertrædelser der kan efterforskes med dette indgreb.

Østre Landsret og **Vestre Landsret** bemærker, at når der vurderes at være behov for et særskilt retligt grundlag for efterforskningsskridtet, bør betingelserne for dets anvendelse angives mere præcist i lovbestemmelsen, herunder ved angivelse af strafferammekravet. **Byretterne** tilslutter sig landsretternes høringssvar.

Hjælp Voldsofre ønsker, at bestemmelsens anvendelsesområde udvides, således at genetisk slægtsforskning også vil kunne bruges, hvis der er tale om en overtrædelse af straffeloven, der har påført en anden person betydelig skade på legeme eller helbred, herunder hvis en person er afgået ved døden.

Som det fremgår af pkt. 2.3.2.2. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, foreslås anvendelsesområdet for politiets brug af genetisk

slægtsforskning begrænset til ganske få meget alvorlige forbrydelser, hvor offentlighedens interesse i en effektiv kriminalitetsbekæmpelse vurderes at veje tungere end det indgreb i privatlivets fred, som metoden indebærer for den enkelte. Der lægges på den baggrund op til, at politiet kan anvende genetisk slægtsforskning til brug for efterforskningen af en overtrædelse af straffelovens §§ 114-114 j, 216, § 225, jf. § 216 og § 237 og overtrædelser af straffeloven af særdeles alvorlig karakter. Det fremgår i den forbindelse af bemærkningerne til lovforslagets § 1, at det beror på en konkret vurdering af en sags faktiske omstændigheder, hvorvidt en lovovertrædelse vil kunne karakteriseres som værende kriminalitet af særdeles alvorlig karakter.

Det forudsættes i den forbindelse, at der vil skulle være tale om en overtrædelse med en strafferamme på mindst 8 år, og at der som altovervejende udgangspunkt vil skulle være tale om personfarlig kriminalitet. Derudover vil der ved vurderingen af, om der er tale om kriminalitet af særdeles alvorlig karakter bl.a. skulle lægges vægt på, om den pågældende er mistænkt for flere lovovertrædelser, og om der vurderes at foreligge en gentagelsesrisiko. Der vil også kunne lægges vægt på, om gerningen er særligt planlagt eller udført som led i omfattende eller organiseret kriminalitet, og om gerningspersonen har udvist særlig hensynsløshed.

Som eksempler på kriminalitet af særdeles alvorlig karakter nævnes, at der efter omstændighederne kan være tale om brandstiftelse efter straffelovens § 180 (med en strafferamme på indtil livstid), vold med døden til følge efter straffelovens § 246 (med en strafferamme på 10 år) og røveri af særligt grov beskaffenhed efter straffeloven § 288, stk. 2 (med en strafferamme på 10 år).

Justitsministeriet har noteret sig synspunkterne, men har ikke fundet anledning til at foretage ændringer i lovforslaget.

Danske Advokater anbefaler, at det præciseres, hvornår efterforskningsskridtet må antages at være af afgørende betydning for efterforskningen. Danske Advokater anbefaler også, at ordlyden strammes, således at den svarer til ordlyden af retshåndhævelseslovens § 10, stk. 2, hvor behandlingen alene kan ske, når behandlingen er ”strengt nødvendigt”.

Justitia vurderer, at bemærkningerne i lovforslaget indikerer en bredere anvendelse end den almindelige forståelse af udtrykket ”afgørende betydning”. Der er i den forbindelse Justitias vurdering en risiko for, at

politiet kan anvende de kommercielle dna-baserede slægtsforskningsdatabaser i efterforskninger, udover hvad der er rammerne for kriteriet ”strengt nødvendigt” efter retshåndhævelseslovens § 10, stk. 2. Justitia anbefaler på den baggrund, at anvendelsesmulighederne indsnævres for at hindre disproportional anvendelse i efterforskningen.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at kravene i lovforslaget skærpes, således at politiet først må anvende dna-baserede slægtsforskningsdatabaser, når politiet har afsøgt alle andre relevante efterforskningsskridt, som ikke indebærer en behandling af følsomme personoplysninger, eller som er mindre indgribende i grundlæggende rettigheder.

Der lægges med lovforslaget op til, at det er en betingelse for, at politiet kan bruge genetisk slægtsforskning i efterforskningen af en sag, at efterforskningsskridtet må antages at være af afgørende betydning for efterforskningen. Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslagets § 1, er det bl.a. et krav, at der er en vis grund til at forvente, at anvendelsen af genetisk slægtsforskning som et efterforskningsværktøj vil medføre afgørende resultater for efterforskningen i den forstand, at efterforskningen bringes videre. Efter den foreslåede ordning vil det derimod ikke være en betingelse, at anvendelsen af genetisk slægtsforskning er det eneste mulige efterforskningsskridt, men alene at andre efterforskningsskridt i relevant omfang skal være afsøgt. Anvendelsen af genetisk slægtsforskning vil således også kunne anvendes af politiet i tilfælde, hvor der fortsat eksisterer andre efterforskningsskridt, som dog f.eks. bliver betragtet som usikre, uforholdsmæssigt besværlige, uforholdsmæssigt ressourcekrævende m.v.

Det fremgår endvidere af bemærkningerne til lovforslagets § 1, at betingelsen om at skulle være af afgørende betydning vil skulle forstås på samme måde som den tilsvarende betingelse i retsplejelovens § 781, stk. 1, nr. 2.

Som det fremgår af pkt. 3 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, er det Justitsministeriets opfattelse, at politiets behandling af personoplysninger efter den foreslåede bestemmelse vil være i overensstemmelse med retshåndhævelseslovens §§ 9 og 10, idet behandlingen af personoplysninger i medfør af den foreslåede bestemmelse må anses for at være strengt nødvendig og vil ske med henblik på at efterforske strafbare handlinger.

Det fremgår i den forbindelse af pkt. 3 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, at politiet i hvert enkelt tilfælde vil skulle foretage en konkret vurdering af, om der er bestemte grunde til at antage, at dna-sporet stammer fra den uidentificerede gerningsperson, og om efterforskningskridtet må antages at være af afgørende betydning.

2.3. Krav til kommercielle dna-baseret databaser

Advokatrådet og **Landsforeningen af Forsvarsadvokater** opfordrer til, at det afdækkes og beskrives tydeligt, hvordan de kommercielle databaser, som de danske myndigheder med lovforslaget vil overføre dna-oplysninger om den formodede gerningsperson til, reguleres, herunder den efterfølgende sletning af oplysningerne.

Justitia anbefaler, at der i de konkrete retshjælpsanmodninger indsættes de nødvendige retsgarantier, herunder at personfølsomme data slettes efter endt brug/søgning. Justitia anbefaler desuden, at politiet udelukkende anvender stabile og troværdige slægtsforskningsdatabaser, hvor det sikres, at brugeren ved et klart og informeret samtykke har tilkendegivet, at deres dna-profil må anvendes i efterforskningsøjemed, samt at der gives mulighed for, at et eventuelt tidligere afgivet samtykke kan tilbagekaldes. Desuden skal brugere orienteres ved ændringer af vilkår, så brugeren kan tilbagekalde et samtykke eller bede om sletning af oplysninger ved en eventuel øget afgang til politimæssig efterforskning, når formålet med databasen har ændret/udvidet sig i forhold til oprindeligt tiltænkte.

Danske Advokater pointerer, at hvis politiet vil få adgang til biometrisk data, der er blevet viderebehandlet til formål, som falder helt uden for det oprindelige formål med indsamlingen, så vil dette bryde med grundlæggende principper indenfor databeskyttelsesretten, hvorefter en behandling skal være rimelig, forudsigelig og gennemsigtig. Danske advokater fremhæver, at disse principper også fremgår i Den Europæiske Unions Charter om Grundlæggende Rettigheder, artikel 8, stk. 2, hvorefter det fremgår, at oplysninger skal behandles rimeligt og til udtrykkeligt angivne formål.

Dataetisk Råd bemærker, at anvendelsen af DNA fra personer, som har givet deres DNA til helt andre formål og uden samtykke til anvendelse til efterforskning, kan medføre betydelige begrænsninger i retten til

selvbestemmelse for de personer, der har afgivet deres DNA til databasen. Dataetisk Råd pointerer, at det bør afgrænses mere præcist, hvilke mindstekrav de DNA-baserede slægtsforskningsdatabaser skal opfylde for at kunne anvendes til det foreslåede formål.

Som det fremgår af pkt. 3 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, er det Justitsministeriets opfattelse, at politiets behandling af personoplysninger efter den foreslåede bestemmelse vil være i overensstemmelse med §§ 9 og 10 i retshåndhævelsesloven, idet behandlingen af personoplysninger i medfør af den foreslåede bestemmelse må anses for at være strengt nødvendig og vil ske med henblik på at efterforske strafbare handlinger. Det fremgår endvidere af pkt. 3, at de øvrige bestemmelser i retshåndhævelsesloven vil skulle iagttages, herunder de grundlæggende principper i retshåndhævelseslovens § 4, reglerne om konsekvensanalyse i retshåndhævelseslovens § 25 og reglerne om behandlingssikkerhed i retshåndhævelseslovens § 27. En konsekvensanalyse skal bl.a. indeholde en vurdering af risiciene for de registreredes rettigheder og de foranstaltninger, der påtænkes for at imødegå disse risici, f.eks. i forhold til spørgsmålet om efterfølgende sletning af personoplysninger. Endvidere vil spørgsmålet om sletning af personoplysninger skulle indgå i den hensynsafvejning, som efter omstændighederne skal foretages efter retshåndhævelseslovens § 35, stk. 2, jf. lovforslagets almindelige bemærkninger i pkt. 3.

Justitsministeriet vurderer ikke, at der bør gælde en ubetinget pligt til, at personoplysninger skal slettes, idet der kan være tilfælde, hvor efterforskningsskridtet kan anvendes, selvom databasen ikke efterfølgende vil slette oplysningerne.

Det er Justitsministeriets vurdering, at der med lovforslagets betingelser for at kunne anvende genetisk slægtsforskning ved brug af dna-baserede slægtsforskningsdatabaser er fundet en passende balance mellem på den ene side hensynet til privatlivets fred og på den anden side offentlighedens interesse i en effektiv kriminalitetsbekæmpelse.

Det bemærkes i øvrigt, at myndighederne i USA og de dna-baserede slægtsforskningsdatabaser vil skulle overholde de regler, der gælder for dem, når de behandler personoplysninger.

Justitsministeriet vurderer på den baggrund, at lovforslaget kan gennemføres inden for rammerne af artikel 8 i Den Europæiske Unions Charter om Grundlæggende Rettigheder.

Justitsministeriet har noteret sig synspunkterne, men finder på baggrund af ovenstående ikke anledning til at justere lovforslaget.

2.4. Legalitetskontrol

Advokatrådet og Landsforeningen af Forsvarsadvokater opfordrer til, at der tilvejebringes et sikkert hjemmelsgrundlag for, at efterforskningsskridtet underlægges forudgående domsstolskontrol med obligatorisk beskikkelse af indgrebsadvokat i lighed med andre indgreb i fundamentale frihedsrettigheder.

Danske Advokater pointerer, at manglende legalitetskontrol af anvendelsen af genetisk slægtsforskning er retssikkerhedsmæssigt betænkeligt. Danske Advokater foreslår, at genetisk slægtsforskning alene skal kunne anvendes, efter der er sket forelæggelse for en dommer, som har taget stilling til, om betingelserne i § 754 f er opfyldt. Af hensyn til retssikkerheden bør der desuden altid beskikkes en indgrebsadvokat i sådanne sager.

Justitia anbefaler, at der opstilles en betingelse om retskendelse for anvendelse af kommercielle dna-baserede slægtsforskningsdatabaser med henblik på en uafhængig dommers vurdering af lovligheden af indgrebet, herunder alvorligheden af gerningen og om søgning i dna-databasen vurderes at være af afgørende betydning for efterforskningen.

Joan-Søstrene pointerer, at det ikke er en del af lovforslaget, at der i forbindelse med iagttagelse af efterforskningsskridtet skal indhentes en dommerkendelse, og at det er Joan-Søstrenes opfattelse, at dette potentielt kunne være et retssikkerhedsmæssigt problem.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Justitsministeriet i lovudkastet indfører et krav om, at politiets brug af dna-baserede slægtsforskningsdatabaser sker efter rettens kendelse.

Østre Landsret og Vestre Landsret bemærker, at det kan overvejes, om de hensyn, som begrundet den særskilte regulering med strenge betingelser,

også bør føre til, at efterforskningsskridtet alene kan foretages efter forudgående forelæggelse af spørgsmålet for retten. Østre Landsret og Vestre Landsret bemærker hertil, at domstolene hurtigt kan træffe afgørelse, når politiet anmoder om tilladelse til at foretage efterforskningsskridt. **Byretterne** tilslutter sig landsretternes høringssvar.

Der lægges med lovforslaget ikke op til et krav om en forudgående retskendelse for politiets anvendelse af genetisk slægtsforskning.

Krav om forudgående retskendelse bliver i almindelighed brugt i de situationer, hvor der er tale om et tvangsindgreb over for en bestemt person, f.eks. aflytning af en mistænkt eller ransagning af personers bolig. Politiets brug af genetisk slægtsforskning som et efterforskningsværktøj adskiller sig fra de typiske situationer, hvor der stilles krav om retskendelse, idet anvendelsen af genetisk slægtsforskning indebærer en videregivelse af personoplysninger, der stammer fra en formodet gerningsperson, og udgør således ikke et tvangsindgreb over for en bestemt person, som f.eks. er mistænkt for en forbrydelse.

Der er heller ikke krav om en forudgående retskendelse, når politiet søger et dna-spor fra en formodet gerningsperson op imod dna-oplysninger i Det Centrale Dna-register, eller når politiet igennem internationalt samarbejde foretager søgninger i andre staters dna-registre.

Det kan herudover mere generelt bemærkes, at det påhviler politiet og anklagemyndigheden løbende at foretage kvalitets- og legalitetssikring af de enkelte sagsskridt under behandlingen af en straffesag. Dette gælder også politiets efterforskningsskridt, hvor det løbende skal sikres, at disse foretages i overensstemmelse med bl.a. gældende lovgivningsmæssige krav.

Derudover kan det fremhæves, at retsplejelovens § 746, stk. 1, som hjemler en domstolsprøvelse af lovligheden af politiets efterforskningsskridt, tillige vil gælde i forhold til politiets anvendelse af genetisk slægtsforskning efter den foreslåede bestemmelse. Retten vil således på begæring kunne tage stilling til lovligheden af politiets anvendelse af genetisk slægtsforskning som led i efterforskningen, ligesom sigtede og dennes forsvarer vil have adgang til fuld kontradiktion om beviset under hovedforhandlingen.

Danske Advokater anbefaler, at Bevismiddeltilsynet bør få de nødvendige ressourcer til at føre et særligt og øget tilsyn med politiets anvendelse af genetisk slægtsforskning i de første år efter, at værktøjet er taget i brug.

Det Uafhængige Tilsyn med Bevismidler (Bevismiddeltilsynet) er en selvstændig myndighed, som har til opgave at føre tilsyn med politiets og anklagemyndighedens behandling af tekniske beviser, jf. retsplejelovens § 118 a, stk. 2. Idet Bevismiddeltilsynet er uafhængigt, er det op til Bevismiddeltilsynet selv at bestemme, hvilke tematiske tilsyn, tilsynet vil se nærmere på. Det fremgår således af Folketingstidende 2020-21, tillæg A, L 222 som fremsat, at Bevismiddeltilsynet vil skulle udføre to former for tilsynsvirksomhed vedrørende myndighedernes behandling af tekniske beviser. For det første vil tilsynet på eget initiativ kunne gennemføre tematiske tilsyn med udvalgte bevistyper. For det andet vil tilsynet på baggrund af en orientering fra den relevante myndighed kunne gennemføre tilsyn med myndighedernes afdækning af og opfølgning på konstaterede eller mulige fejl vedrørende behandlingen af tekniske beviser.

2.5. Forholdet til retshåndhævelsesloven og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

Danske Advokater anser det for retssikkerhedsmæssigt bekymrende, at anvendelsen af biometriske data som efterforskningsværktøj indebærer overførsel af meget følsomme personoplysninger til kommerciel privat aktør, der driver slægtsforskningsdatabasen, og som oftest er baseret i et tredjeland – primært USA. Heri ligger alvorlige retssikkerhedsmæssige risici, da disse private aktører ikke nødvendigvis er underlagt samme strenge databeskyttelsesregler, som gælder for både private aktører og offentlige myndigheder inden for EU/EØS.

Dataetisk Råd bemærker, at der ikke er nogen territorial afgrænsning i forhold til placeringen af de internationale DNA-baserede slægtsforskningsdatabaser. Dataetisk Råd pointerer i den forbindelse, at det derfor principielt kunne omfatte DNA-slægtsforskningsdatabaser i lande, hvor databeskyttelsesniveauet ikke reelt kan vurderes eller måske ligefrem kan findes uansvarlig efter europæisk målestok.

Datatilsynet finder ikke grundlag for at sætte spørgsmålstegn ved Justitsministeriets vurdering af, at det på baggrund af de betingelser for anvendelsen af den foreslåede ordning, der er opstillet i lovforslaget, vil

være muligt at anvende retshåndhævelseslovens § 35, stk. 1, nr. 4, som overførselsgrundlag, hvis det konkret vurderes, at kravet i § 35, stk. 2 (om at overførsel ikke må finde sted, hvis hensynet til den registreredes rettigheder går forud for den samfundsmæssige interesse i overførelsen) ikke er til hinder herfor.

Som det fremgår af pkt. 3 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, bliver spørgsmålet om, hvordan oplysningerne fra dna-sporet kan overføres til en dna-baseret slægtsforskningsdatabase i et tredjeland, fortsat alene reguleret efter reglerne i retshåndhævelsesloven. Der henvises i denne forbindelse til kapitel 16-17 i retshåndhævelsesloven, herunder artikel 35.

Justitsministeriet vurderer i lovforslaget, at der på baggrund af en international retshjælpsanmodning til det amerikanske justitsministerium og efter en konkret vurdering vil kunne overføres personoplysninger til myndighederne i USA inden for rammerne af retshåndhævelseslovens § 35, stk. 1, nr. 4. Efter denne bestemmelse kan personoplysninger overføres i enkeltsager med henblik på retshåndhævende formål.

Der er herved navnlig lagt vægt på, at politiets anvendelse af genetisk slægtsforskning ved brug af en dna-baseret slægtsforskningsdatabase ikke er udgangspunktet, men alene er forbeholdt sager om terror, voldtægt, drab og overtrædelser af straffeloven af særdeles alvorlig karakter, samt at det forudsættes at være et efterforskningsskridt, der kun anvendes, hvor det er afgørende for efterforskningen af de strafbare handlinger, og hvor andre efterforskningsskridt bliver betragtet som usikre, uforholdsmæssigt besværlige eller uforholdsmæssigt ressourcekrævende, m.v. Endvidere er der lagt vægt på, at der skal være bestemte grunde for at antage, at dna-sporet, der danner grundlag for de oplysninger, der videregives om den formodede gerningspersonens dna-profil, stammer fra en uidentificeret formodet gerningsperson til forbrydelsen.

Det forudsættes, at politiet, inden overførsel sker, har vurderet, at hensynet til den registreredes rettigheder (den potentielle gerningsperson), jf. retshåndhævelseslovens § 35, stk. 2, ikke går forud for den samfundsmæssige interesse i overførslen. Dette må – navnlig henset til de alvorlige kriminalitetsformer, som efterforskningsskridtet er begrænset til – forventes som udgangspunkt ikke at være tilfældet.

Som det desuden fremgår af pkt. 3 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, skal de øvrige bestemmelser i retshåndhævelseslovens desuden iagttages, herunder de grundlæggende principper i retshåndhævelseslovens § 4, reglerne om konsekvensanalyse i retshåndhævelseslovens § 25 og reglerne om behandlingssikkerhed i retshåndhævelseslovens § 27. Det indebærer bl.a., at omfanget af de oplysninger, som overføres til brug for genetisk slægtsforskning, ikke må omfatte mere, end hvad der kræves for at kunne opfylde formålet med ordningen.

Justitia bemærker, at anvendelsen af kommercielle dna-baserede slægtsforskningsdatabaser muligvis kan falde inden for begrebet ”ny teknologi” og sandsynligvis indebærer en høj risiko for fysiske personers rettigheder. Det følger derfor af retshåndhævelseslovens § 25, at den dataansvarlige forud for behandlingen skal foretage en analyse af de påtænkte behandlingsaktiviteters konsekvenser for beskyttelse af personoplysninger.

Som det fremgår af pkt. 3 i lovforslagets almindelige bemærkninger, skal politiet ved anvendelse af genetisk slægtsforskning iagttage retshåndhævelseslovens bestemmelser, herunder reglerne om konsekvensanalyse i retshåndhævelseslovens § 25.

Danske Advokater opfordrer Justitsministeriet til at forholde sig til de betragtninger, som fremgår af Menneskerettighedsdomstolens dom i S. og Harper mod Storbritannien af 4. december 2008, hvor domstolen foretager en afvejning mellem hensynene til mistænktets retssikkerhed, befolkningens ret til privatliv og samfundets interesse i, at politiet opklarer alvorlige straffelovsovertrædelser.

Justitia vurderer, at politiets anvendelse af kommercielle dna-baserede slægtsforskningsdatabaser, som led i efterforskning af forskellige alvorlige forbrydelser, er et indgreb i retten til privatliv, som bl.a. er beskyttet efter EMRK artikel 8. Justitia bemærker, at lovforslaget ikke ses at indeholde en gennemgang af de menneskeretlige konsekvenser i forhold til bl.a. EMRK og dertilhørende domspraksis, som direkte eller indirekte kan have relevans for indholdet af lovforslaget.

Efter artikel 8, stk. 1, i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) har enhver ret til respekt for bl.a. sit privatliv. Retten til privatliv og familieliv er dog ikke absolut. Ifølge EMRK artikel 8, stk. 2, kan der gøres

indgreb i retten, når indgrebet er i overensstemmelse med loven og er nødvendigt i et demokratisk samfund (krav om proportionalitet) af hensyn til bl.a. den offentlige tryghed eller for at forebygge uro eller forbrydelse.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har bl.a. i Van der Velden mod Holland, afgørelse af 7. december 2006 fundet, at DNA-profiler er omfattet af retten til respekt for privatliv efter EMRK artikel 8. Myndighedernes anvendelse af slægtsforskningsdatabaser udgør således et indgreb i EMRK artikel 8. Med lovforslaget vil anvendelsen af de pågældende databaser være reguleret ved lov og forfølger et legitimt formål, i dette tilfælde hensynet til opklaring af meget alvorlige forbrydelser. Justitsministeriet vurderer, at ordningen udgør et egnet og nødvendigt middel hertil. Justitsministeriet har i den forbindelse navnlig lagt vægt på, at den foreslåede bestemmelse indeholder krav om, at efterforskningsskridtet alene kan anvendes i tilfælde, hvor der er bestemte grunde til at antage, at dna-sporet stammer fra gerningspersonen, det er af afgørende betydning for efterforskningen, og at der skal være tale om meget alvorlige forbrydelser. Det fremgår endvidere af de almindelige bemærkninger til lovforslaget pkt. 2.3.2, at anvendelsesområdet for politiets brug af genetisk slægtsforskning foreslås begrænset til ganske få meget alvorlige forbrydelser, hvor offentlighedens interesse i en effektiv kriminalitetsbekæmpelse vurderes at veje tungere end et indgreb i privatlivets fred.

Justitsministeriet vurderer på den baggrund, at lovforslaget kan gennemføres inden for rammerne af EMRK artikel 8.

2.6. Øvrigt

Københavns Universitet – Retsmedicinsk Institut – Retsgenetisk afdeling foreslår, at genetisk slægtsforskning også kan anvendes til identifikation af ofre for forbrydelser i tilfælde, hvor identifikationen ikke har været mulig ved hjælp af andre metoder, som f.eks. fingeraftryk, tandoplysninger eller konventionelle dna-metoder. Ligeledes foreslås det, at genetisk slægtsforskning skal kunne anvendes til identifikation af uidentificerede lig og ligdele. Det kan f.eks. være ofre fra katastrofer, terrorhandlinger eller andre større hændelser eller ved fund af lig og ligdele i havet.

Justitsministeriet har noteret sig ønsket om, at politiet også skal have adgang til at anvende genetisk slægtsforskning til identifikation af ofre for forbrydelser og til identifikation af uidentificerede lig og ligdele. Nærværende lovforslag har til formål at tilvejebringe en særskilt retlig ramme for politiets brug af genetisk slægtsforskning ved brug af en dna-baseret slægtsforskningsdatabase som et efterforskningsmiddel i dansk politi, og en udvidelse som foreslået ligger således uden for rammerne af dette lovforslag. Justitsministeriet har derfor ikke fundet anledning til at tilpasse lovforslaget på dette punkt.

3. Lovforslaget i forhold til lovudkastet

Der er ikke foretaget indholdsmæssige ændringer på baggrund af de modtagne høringssvar eller på egen foranledning. Der er dog foretaget ændringer af sproglig, redaktionel og lovteknisk karakter.